

N:o 49.

Ank. till Riksd. kansli den 10 april 1890, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del af förra häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6.

(I. A.)

I en genom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län till Kongl. Maj:t insänd ansökning hade Hvetlanda bysamhälles municipalstyrelse, efter uppdrag af samhällets municipalstämma, anhållit att få för ett pris af 9,000 kronor inköpa vissa å en af förste landtmätaren i länet upprättad karta utmärkta, till det för statsverkets räkning intill den 14 mars 1896 utarrenderade förra häradshöfdingebostället 1 mantal Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6 hörande jordområden, som vore belägna inom Hvetlanda municipalområde.

Enligt berörda, ansökningen bilagda karta med dertill hörande beskrifning utgjorde arealen af den mark, bysamhället önskade förvärfva, 27 hektar 11,7160 ar, hvaraf till tomter skulle användas 15 hektar 31,7060 ar samt till gator och allmänna platser 11 hektar 80,01 ar. Af samma mark utgjorde 16 hektar 27,54 ar åker och tomter, 2 hektar 39,44 ar äng och 8 hektar 44,74 ar hagmark.

Vid en af vederbörande domänintendent med biträde af de inom orten utsedde uppskattningsmän vid arrendevärderingar å kronoegendomar, efter förordnande af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hållen värdering å den till afsöndring ifrågasatta marken hade densamma åsatts

ett värde af 9,811 kronor 48 öre. Då emellertid en stor del af den till byggnadstomter afsedda marken först efter mycket lång tid antoges kunna dertill försäljas, och stora kostnader vore förenade med stenbrytning, rödjning, planering och stensättning af de ganska betydliga områden, som skulle utläggas till gator och allmänna platser, hade förrättningsmännen ansett det åsatta värdet billigtvis böra sänkas till 9,000 kronor.

Vid ansökningen hade fogats skriftligt förklarande af arrendatorerna af omförmälda hemman, att de icke hade något att invända mot den ifrågasatta försäljningen, så framt under återstående arrendetiden räntan å köpeskillingen lemnades dem såsom ersättning för den afträdda jordens afkastning.

I den skrifvelse, hvarmed ansökningen öfverlemnats, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelat, att hemmanet Hvetlanda Thomas- och Kullagården, som lemnade i årligt arrende 1,200 kronor, innefattade 25 hektar 80,90 ar åker, 42 hektar 3,03 ar äng och 162 hektar 70,16 ar annan mark; att enligt särskilda kongl. bref den 11 augusti 1863, den 1 juni 1877 och den 23 maj 1879 från hemmanet redan afsöndrats sammanlagdt 147 kvadratref 30 kvadratstänger eller 12 hektar 98,4495 ar till tomter, hvarför i årlig afgäld erlades 41 hektoliter 92,36 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, motsvarande efter 1889 års medelmarkegångspris 358 kronor 82 öre; samt att enligt kongl. bref den 11 november 1887 byggnads- och brandordningarna för rikets städer numera gälde för Hvetlanda inom ett af Kongl. Maj:ts bestämdt område, för hvilket byggnadsplan jemväl vore fastställd.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade vidare anfört att, om det måste anses påtagligt, att den ifrågavarande marken, hvilken, enligt hvad domänintendenten meddelat, kunde af kronan utan skada undvaras, icke finge värderas efter dess lämplighet för jordbruk, i hvilket fall värdet vore helt ringa, vid dess uppskattning icke heller finge läggas till grund de värden, som erlades för tomter å andra orter eller ens inom andra delar af Hvetlanda bysamhälle. Härtill skulle erfordras ej blott, att gator och allmänna platser vore, efter förvärfvad eganderätt till grunden, af samhället planerade och ordnade, utan äfven att det inom en ej för aflägsen framtid kunde förväntas, att marken blefve mer allmänt föremål för byggnadsverksamhet. Af värderingsmännen hade emellertid uttalats den åsigt, att det torde dröja en lång följd af år, innan hela det ifrågavarande området blefve bebygdt eller toges i anspråk för utläggning af gator och andra allmänna platser. Då värderingsmännen syntes hafva fullgjort sitt uppdrag omsorgsfullt och samvetsgrant samt med ledning af den kändedom om pris och öfriga

förhållanden inom orten, de vid föregående förrättningar hunnit förvärfva sig, ansåge sig Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke kunna antaga annat, än att uppskattningsbeloppet 9,811 kronor 48 öre motsvarade markens värde. Nämnda belopp, som i medeltal utgjorde omkring 360 kronor för hektar, syntes icke heller vara ofördelaktigt i jämförelse med den betalning, som betingats för den förut afsöndrade marken och som, om den årliga afgäld, som härför erlades, kapitaliserades efter fem procent, gjorde omkring 552 kronor för hektar af den invid landsvägen belägna och redan vid upplåtelsen bebyggda eller till bebyggande afsedda marken. På grund häraf hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att Hvetlanda bysamhälle måtte få tilllösa sig ifrågavarande mark mot en lösesumma af 9,811 kronor 48 öre och mot förbindelse att uppföra och underhålla erforderligt stängsel mot kronohemmanets tillstötande mark.

Domänstyrelsen, som yttrat sig i ärendet, hade på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande anförda skäl hemställt, att området i fråga måtte på vissa vilkor få af bysamhället för den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande angifna summa lösas, hvarjemte domänstyrelsen meddelat, att marken till hela sin vidd fölle inom det för Hvetlanda bysamhälle enligt plan, som af Kongl. Maj:t gillats, upptagna område till tomter och allmänna platser.

I anledning af hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu i en till Riksdagen den 28 februari innevarande år aflåten proposition (n:o 34) föreslagit Riksdagen att medgifva,

dels att Hvetlanda bysamhälle måtte mot ett pris af 9,811 kronor 48 öre få tilllösa sig ifrågavarande jordområden om tillhoppa 27 hektar 11,7160 ar, under vilkor

att bysamhället, der så påfordras, uppför och underhåller erforderligt stängsel mot kronohemmanets tillstötande mark;

att berörda lösesumma erläggas före markens tillträdande och senast den 14 mars 1896, med rätt för de nuvarande arrendatorerna af bostället att, derest marken af dem före sistnämnda dag afträdes, njuta afkortning å derefter förfallande arrendeafgifter, motsvarande fem procent ränta å lösesumman, räknadt från den dag, denna till statsverket inbetalas; samt

att det område, bysamhället sålunda förvärfvar, på dess bekostnad i författningsenlig ordning åsättes på området belöpande andel i stamhemmanets mantal, hvarefter den samhället tillhörande hemmansdelen bör i öfverensstämmelse med hvad i nådiga brefvet den 29 maj 1874 är stadgadt angående mindre kronoegendomar, som försäljas, i jordeboken upptagas under titel allmänt fräse och för betecknande af

denna dess natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälseegendommar i orten;

dels ock att den inflytande lösesumman måtte, på samma sätt som köpeskillingen för försålda mindre kronoegendommar, få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Statsutskottet, till hvars förberedande handläggning detta ärende remitterats, har icke funnit något att erinra mot den föreslagna försäljningen eller villkoren därför; hvarför utskottet hemställer,

att Kongl Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 april 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.